

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
 „ „ „ pe 1/2 de an 5 cor.
 „ România și străinătate pe an 14 frc.
 „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurs, edicte
 etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
 8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscriptele să adresează la redacțiunea

„FOAIA DIECEZANĂ“

iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
 Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
 cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Cuvântarea

*Înalt Prea Cuvioșiei Sale Dnui Filaret Musta arhiman-
 dri și viacariu episcopesc la deschiderea Sinodului epar-
 hial sesiunea I, periodul XIV.*

Cristos a înviat!

Domnilor deputați!

Am fost dedați de un lung șir de ani ca să ve-
 dem în fruntea noastră — deschizând sinodul epar-
 hial — venerabila, patriarhală figură a Arhierelui
 nostru *Nicolae Popea*. Iată, a sosit timpul, că dânsul
 nu mai este între noi, a trecut la cele vecinice, și
 astfel îmi este dat mie, ca să mă infățșez în pute-
 rea poziției mele de președinte al Conzistorului die-
 cezan în timpul sedisvacanței, înaintea DVoastră,
 pentruca în calitate de președinte al sinodului epar-
 hial să deschid sesiunea prezentă sinodală. Și mă pre-
 zentez, Domnilor deputați, cu durere sufletească pen-
 tru pierderea Venerabilului nostru Episcop *Nicolae
 Popea*, dară și cu îngrijorare, căci, vremile grele sunt.

Când deci ocup astăzi aici scaunul presidial cu-
 getul meu este îndreptat în prima linie la Dumnezeu,
 căci a zis Mântuitorul: „Unde sunt doi sau trei adu-
 nați întru numele meu, acolo și eu sunt în mijlocul
 lor“, și noi ne-am adunat aici întru numele Lui pen-
 tru de a chibzui cele de folos sântei Lui biserici. Dară
 cugetul meu este îndreptat și spre trecutul bisericii
 noastre precum și spre viitorul ei.

Dacă privesc spre trecut, văd, domnilor deputați,
 că biserica noastră națională din starea ei umilită de
 odinioară s'a ridicat prin hărnicia și înțelepciunea ma-
 relui Arhieriu Andreiu și a inimoșilor fii credincioși
 ai ei, în splendoarea constituționalismului adevărat;
 constituționalism invidiat de neamurile conlocuitoare.
 Puterea isvorată din constituționalism i-a deschis bise-
 ricei calea spre progres, spre lumina și cultura cre-
 dincioșilor. Dară splendoarea de odinioară, zic de odi-
 noară, paremi-se începe a se întuneca, pentrucă, da,
 pentrucă durere, nu mai sunt Andrei.

Dacă privesc în viitor puțină indestulare sufle-
 tească pot să am, pentrucă astăzi nu văd condițiu-
 nile priincioase unei dezvoltări neconturbate, unei în-
 tării și înviorări a bazelor constituționale depuse de
 fericții înaintași ai noștri. Mă mângăie însă făgăduința
 Mântuitorului, că biserica fiind zidită pe peatră, nici
 porțile iadului nu o vor sfărâma. Mă mângăie speranța,
 că reprezentanții clerului și ai poporului își vor da
 samă de datoria lor și în bună înțelegere vor lucra
 la delăturarea tuturor obstaculelor ce obvin.

Le zic acestea, domnilor deputați, pentrucă, da-
 ț-mi voie, mă simțesc în drept ca unul carele mă
 află în serviciul bisericii noastre diecezane dela înce-
 putul erei constituționale, ca unul carele în acest timp
 am avut ocaziune să văd și bune și rele. Dară, dom-
 nilor deputați, sunt și dator să le zic acestea, ca să
 atrag luarea aminte a tuturor domnilor deputați asu-
 pra intereselor binepricpeute ale bisericii.

Ne aflăm între împrejurările grele ale timpului
 nepriincios intereselor mari bisericești. Vedem aceasta
 cu toții. Căci ori încotro ne îndreptăm privirile numai
 de greutăți dăm. Dară domnilor, dacă greutăți ne în-
 tâmpină, atunci să ne aducem aminte de timpurile
 grele ale trecutului nostru bisericesc, și se luăm pildă
 dela fericții noștri antecesori, cari nu s'au tupilat
 înaintea diferitelor greutăți, ci ca niște vrednici băr-
 bați, ca niște fii devotați binelui public bisericesc,
 subliniez: binelui public bisericesc, au pus umăr la
 umăr, până ce au ajuns la izbândă.

Nu mă indoesc de buncele intențiuni, de zelul
 DVoastre, domnilor deputați, pentru biserica noastră
 strămoșească. Și de aceea am speranța conlucrării
 armonioase în toate direcțiunile, în ce privește agen-
 dele ce cad în competența sinodului eparhial.

În această speranță, cerând dela bunul Dumnezeu
 binecuvântarea Sa asupra DVoastre, sprijinul Său la
 lucrările sinodale ale DVoastre, declar sesiunea primă
 sinodală din periodul XIV-lea deschisă.

Sinodul eparhial

al diecezei gr. or. române a Caransebeșului, periodul XIV, sesiunea I, convocat la Caransebeș pe Dumineca Tomii, 5 Aprilie 1909.

Ședința I.

ținută în 5 Aprilie 1909, la 11½ ore.

Președinte: Înal Prea Cuvioșia Sa Domnul Arhimandrit și Vicar episcopesc, **Filaret Musta**.

Notar: **Ioan Marcu**.

1. Fiind convocat sinodul eparhial prin literile consistoriale ddto 21 Martie a. c. Nr. 1963 B. ex. 1909 alăturate la acest protocol sub **A.**, după ce s'a celebrat sfânta liturgie împreună cu chemarea Duhului sfânt și s'a făcut părăstas pentru în Domnul fericirii: Arhiepiscopul și Mitropolitul Andreiu, fericii Episcopi Ioan și Nicolae, mecenatul Emanuil Gojdu, binefăcătorii Dimitrie Hațegan, Dimitrie Poța, Dimitrie Miculescu, Costa Tismănariu, Elisaveta Poța, Traila Stroiescu, Dimitrie Brumariu și Mihail Trașca, — deputații sinodali adunându-se în sala școlii de aplicație, invită prin o deputație pe Înal Prea Cuvioșia Sa Domnul Arhimandrit și Vicar episcopesc, Filaret Musta, ca să binevoască a deschide și conduce ședințele sinodului.

2. Înal Prea Cuvioșia Sa Domnul Arhimandrit și Vicar episcopesc Filaret Musta sosind în sala ședințelor cu cuvântarea sa alăturată sub **B.**, declară de deschisă ședința sinodului, iar după aceea invită pe deputații: Traian Oprea și Avram Corcea din cler, Ioan Marcu, Dr. Octavian Proștean, Dr. George Gârda și Corneel Cornean dintre mireni, ca să ocupe locul la masa biroului ca notari interimari și designează de notar al ședinței pe Ioan Marcu.

3. Prezidiul prezintă lista deputaților aleși și actele referitoare la alegerile deputaților procești și mirenești.

4. La apelul nominal își prezintă credenționalele în persoană deputații: 1. Albu Adam, 2. Avramescu Șofronic, 3. Dr. Badescu Tr. Iosif, 4. Dr. Barbu Petru, 5. Birescu Alexandru, 6. Borșun Petru, 7. Dr. Branisce Valeriu, 8. Broban George, 9. Burdia Constantin, 10. Locotenent mareșal campestru Nicolae Cena, 11. Cornean Petru, 12. Corcea Avram, 13. Dr. Cornean Petru, 14. Cornean Cornel, 15. Crisciu Samson, 16. Dalea Maxim, 17. Dr. Dragonescu Titu, 18. Dobren Ioan, 19. Dr. Dobrin George, 20. Dr. Gârda George, 21. Ghidiu Andreiu, 22. Gruescu Ioan, 23. Iancu Pavel, 24. Dr. Ionescu Nicolae, 25. Dr. Ionescu Petru, 26. Ieremia Petru, 27. Jian George, 28. Luca Simeon, 29. Marcu Ioan, 30. Musta Filaret, 31. Dr. Nedelcu Ioan, 32. Dr. Nemoian Virgil, 33. Dr. Olariu Iosif, 34. Dr. Olariu Valeriu, 35. Olariu Sebastian, 36. Dr. Oprea Aurel, 37. Oprea Traian, 38. Pepa Ioan, 39. Dr. Petric Cornel, 40. Dr. Popoviciu George, 41. Dr. Popoviciu Iosif, 42. Popoviciu Mihail, 43. Dr. Proștean Octavian, 44. Dr. Regman Nicolae, 45. Stoica Petru, 46. Traila Elia, 47. Dr. Zepeneag Petru.

5. Constatându-se apoi prezența a 47 deputați, sinodul se declară capace de a-și începe lucrările.

Deputatul Dr. Valeriu Branisce prezintă credenționalele deputatului Dr. Alexandru Mocsonyi, ales în cercul Lugojului. Prin alți deputați și-au prezentat credenționalele deputații: Trifon Miclea și Petru Bulgea.

După prezentarea credenționalelor urmate la apelul nominal, deputatul Constantin Burdia cerând cuvântul, comunică, că în lista citită nu sunt cuprinși deputații mireni din cercul Zgribești și Sasca montană și că din încredințarea respectivilor pune pe masa biroului credenționalele lor. Prezidiul reflectează, că după actele intrate la Conzistor, scrutiniul în respectivele cercuri nu s'a putut efectui și este acesta un caz fără precedentă și rămâne, ca sinodul, forul competent, să se pronunțe în cauză.

6. Pe baza §. 5 din Regulamentul afacerilor interne deputații se împart în trei secțiuni verificatoare, dintre cari secțiunea I. constatatoare din deputații mireni aleși în cercurile I până inclusive X verifică pe deputații mireni din secțiunea II. adică cei aleși în cercurile XI—XX; secțiunea a doua verifică pe deputații din secțiunea a treia, adică pe deputații procești, iar secțiunea III. verifică pe deputații din secțiunea I. spre care scop actele electorale și credenționalele se predau respectivelor secțiuni.

Proxima ședință anunțându-se pe 5 ore după amiază, ședința prezentă se închide.

Filaret Musta

Arhimandrit, ca președinte

Ioan Marcu

notar

Creștinismul și învățatii în veacul al XIX

(Continuare)

Carol Hermite, născut la 1822 în Dieuze, mort în 14 Ianuarie 1901 în Paris; a fost profesor la școala politehnică, școala normală, Sorbonă, membru al Academiei de științe, este unul din gloriile cele mai curate ce au ilustrat știința franceză. Hermite nu era unul din cei mai mari matematicieni ai veacului trecut; viața lui era pildă: nimene nu s'a ocupat cu știința cu atât desinteres personal ca el. Pentru istorie numele lui e neperitor, iar pentru ceice au avut fericirea a comunica cu el a rămas aducerea aminte de un om mare de inimă și inteligență. Spiritualist din convingere credea că sufletul va avea odată o revelațiune completă a armoniilor matematice, al căror reflex singur e accesibil inteligenței omenești.

Numirea spiritualism să ia aici în înțelesul de creștinism. Hermite, în tinerețe, pierduse credința complet, o dobândește din nou la 1856, în vrâsta de 33 ani, prin Cauchy învățătorul și prietenul lui, în decursul unei boale grele în care zilele lui erau în mare primejdie. Trei ani după aceea își manifestă el recunoștința dedicând marelui matematician reposat membru oriul despre ecuațiunile modulare cu cuvintele: „Ve-

nerandae memoriae eximii viri Augustini Cauchy: hoc quaecumque munus libenter accipias et ex beata alternae felicitatis sede animum sanctae amicitiae pie memorem benigne aspicere digneris“.

De atunci a fost totdeauna credincios tuturor datoriilor sale de catolic. Mare interes avea față de operele științifice dela universitatea din Louvain. El a trimis Memorii și Academiei pontificale *de novi Lincei*. A luat parte foarte activă la lucrările Congresului III științific internațional al catolicilor (Brusela 1894). Dela instrucție s'a retras la an. 1897.

Frederic Gauss, născut la 1777 în Brunswick, a murit la 1855; a inventat un metod al calculului planetar, era protestant, dar credincios și evlavios, de aceea în calculii lui întimpinăm un fel de nostalgie a infinitului, a ordinatorului suprem al lucrurilor, despre viața vecinică. „Tot mai mult, scrie el la 28 April 1861, prietenului său Olbers (din Göttingen), mă conving că necesitatea geometriei noastre nu să poate demonstra, cel puțin nu de inteligența omenească. Să poate că odată vom ajunge, în altă viață, să vedem altcum esența spațiului, dar acum vederile noastre sânt de tot ne'nsemnate. Până acum geometria nu poate să să măsoare cu aritmetica, care procede *a priori*, o putem pune într'un rând aproape cu mecanica. Adevărații savanți în toate timpurile au vorbit cu modestie de știința lor.

Carol Weierstrass (1815—1897), e părtaş cu Riemann și Cauchy la gloria de a fi descoperit principiile fundamentale ce au deschis căi noi matematicilor mai înalte. El a propus la universitatea din Berlin, și pare a fi unicul catolic cui a succed să deschidă porțile acestei școale înalte dela întemeierea ei. Lucrul n'a fost însă tocmai ușor și a trebuit să întrevină cu toată energia în Landtag (Camera deputaților) August Reichensperger (unul dintre fondatorii Centurului prusian). Mai de multeori învățători ai învățământului superior au fost siliți să părăsască slujba semestre dealungul ca venind să poată auzi cursurile lui Weierstrass care, deși înconjurat de această glorie mare, totdeauna a rămas în simplitatea naturală. Cu fața lui rasă, și plăcut părea a fi preot din părțile Rinului. E firesc că unde se arăta în Berlin, pretutindene impunea, deși foarte rar și puțin se arăta pe stradele acestui oraș.

Pelângă acești patru genii mai amintim, între marii matematicieni din veac. 19. încă următorii cari au rămas credincioși bisercii, deși erau renumiți.

Binet, președintele Academiei de științe în Paris († 1856). Cauchy i-a ținut panegiricul la înmormântare și n'a ezitat, în prezența unui auditoriu de somități științifice, să amintească credința vie a lui Binet, dragostea lui infocată de Dumnezeu, caritatea ineputabilă. Toate acestea sânt motive a nădăjdui că Binet acum e mai fericit și mai glorios decât noi, că el gustă lumina la izvorul a toată lumina, că el privește misterii ce și noi le vom gusta odată de vom umbla pe calea bătută de el, de nu vom scăpa di

vedere incomenzurabila distanță ce desparte științele omenești, atât de scurte și mărginite în toate privințele, de adevărurile științii dumnezeiești, care ni să vor descoperi în cer.

Victor Puiseux, cel mai bun învățacel al lui Cauchy și urmașul lui în Sorbona, s'a născ. la 1820 în Argenteuil, a reposat în 1883, celebru prin lucrările lui asupra funcțiilor algebrice și mecanice cerești, stimat în genere pentru nobleța și curățenia vieții. Colegul său Iosif Bertrand zice că Puiseux singur a fost ales cu unanimitate (cu 55 voturi) în veacul 19 de membru al Academiei. Alegerea lui era datorită meritului, unanimitatea caracterului (Acad. de științe 1871). Anul precedent fusese în călătorie de vacanțe când a primit vestea despre dezastrul Franței, s'a dus îndărăt la Paris și a luat parte la apărarea patriei. El era om simplu, drept, desinteresat. Zilele și le împărta între muncă, în viața familiară și cercetarea săracilor. Era membru zelos al unei societăți catolice pentru sprijinirea bolnavilor. El se interesa de toți numai de sine nu și așa s'a întâmplat că își caută de sănătate când era prea târziu. Boala îl ține mai mulți ani legat în suferințe mari, el nu se plânge de nimic; ba în ceasul morții, cu deosebită atențiune, privea cum trece Venus pe cer.

Baltazar *Buoncampagni Ludovisi*, principe roman † 1894, renumit prin lucrările lui despre istoria matematicilor: era cu totul devotat bisercii. (Urmează)

Sărăcia noastră *

Pricini aducătoare de sărăcie, și leacuri și mijloace d'a ne împotrivi sărăciei.

Cinstită conferință! De rândul asta Vă rog să mi dați voe și îngăduință a vorbi despre o întrebare, cu carea ne-am îndătinat foarte și care-i de netăgăduită însemnătate și carea subsapă și primejdueste ființa noastră ca popor, adecă despre sărăcia noastră, și apoi încâtva de pricina din carea purcede sărăcia noastră și leacuri și mijloace care ar pune stavila sărăciei noastre.

Și încă de pe acum Vă rog frumos pentru a fi cu răbdare și am erta îndrăzneala cu care pășesc, dar V'o mărturisesc dinnainte, că îmi cunosc micimea înțelepciunii și Vă incredințez că n'am să Vă dau ceva desăvârșit; asta o las pe seama altor cinstiți confrăți, cari vor fi mai norocoși și mai dibaci în alcătuire; ei silindu-mă Vă voi înșira după a mea puțină pricepere, ceace simțesc și judec.

Omul, plămădeala făcătorului Dumnezeu, e înzestrat tot de Dumnezeu: cu minte, ca cu puterea minții sale să poată face deosebire între bine și rău; apoi l'a împodobit — Dumnezeu — pe om cu voință liberă, ca să facă ce-i bine și să delătoreză răul; iar în sfârșit l'a dat puțința de a stăpâni făpturile lumii.

* Cestită în conferența preofască din 1907.

Căci glăsuște unde-va: Este bunătatea lui Dumnezeu și voea omului împreună. Vrea Dumnezeu, că-i iubitor de oameni, de voește omul, care-i liber.

Dumnezeu o voește, de am voi însă și noi!

Și când voiesc a vorbi de „sărăcia noastră” m'am hotărât a înșira acele păcate și patimi fruntașe, care pricinuesc „sărăcia noastră”; iar la înșirarea acestora voesc a fi însoțit de cinste și adevăr, căci astea le prețuesc de unicele mai sigure mijloace, care sânt hotărâte a ridica ceva bun și trainic în astă lume.

Să poate că unii vor șopti: „Vai ce naiv om e și ăsta, căci dovedit este, că omenia și adevărul nu pricinaesc omului nici cinste și nici avere!” Să poate, dar nu mă privește, căci îi răspund cu psalmistul: „Puținul ce agonisește omul drept, e mai de preț decât cea mai uriașă avere a unui om fără Dumnezeu!” (Ps. 36, 16).

A trecut un sfert de veac de când port sarcina de preot a neamului meu, și avu'tam prilej îndestulitor d'a cunoaște partea cea bună, dar și slăbiciunile semenilor mei; mă incredințez tot mai întetitor că neamul meu, românul, cu pornirile cele rele câștigate dre vr'o două-trei zecimi de ani, are cu tot adinsul să ajungă în prăpastia d'a moșteni toiagul cersitoriei, și așa prevăzând că sărăcia noastră, dimpreună cu pricinile aducătoare de sărăcie hotărât prugătește mormântul neamului românesc, rog de ertare că m'am hotărât a vorbi despre „sărăcia noastră”.

Nu-mi pot da seama: rea-i lumea, orcă omenirea e rău năvălită. Una totuș stă!

Știu că pizma, acest păcat strămoșesc, vorba fericitului și vrednic de aducere aminte arh. Ioan Popasu, pizma să atinge de tot omul și mai vartos de cei buni, că numai Dumnezeu e fără de păcat și fără sminteală; dar totuș avem s'o recunoaștem că și noi sântem răi, ba mai ales noi, căci orunde mergi, în câtrău te întorci, n'auzi alta decât bocete și văicărări împotriva sărăciei.

Așadar, sărăcia e o poamă rea!

Înțeleptul Epicur din vechime glăsuște: „E frumos și ademenitor totodată, a fi sărac și îndestulit cu soartea”, iar Seneca, tot un învățat al vechimei adaogă: „Omul care își știe potrive cerințele și a se potrive împrejurărilor în sărăcie, un astfel de om e bogat; căci nu-i sărac celce are puțin, ci e sărac celce pofteste tot mai mult!”

Ei dar mă incredințez tot mai mult, că sărăcia covârșește vlaga vieții neamului meu și nevoește acest neam —urmasii adevărați ai unui popor vechi și viteaz și cuceritor de lume — să ajungă iarăș iobagiu și rob în strămoșasca sa moșie; deci adâncindu-mă în gândul d'a străbate cu mintea pricinele aducătoare de sărăcie, aflu că întâia pricină este:

Nereligiozitatea sau necredința în Dumnezeu, căci am cetit undeva că: credința în Dumnezeu sau religia ar îmblânzi inima omului sălbătic, și că nu-mai încrederea în Dumnezeu l'ar face învoit a fi incredințat despre ceva și om supus legii.

Și iarăș că religia sau credința cătră Dumnezeu îndreaptă greșeliile, pune stavilă patimilor ome-nești, îmbărbătează pe ceice sufără și pricinuește pace și buna-rânduială între oameni. Apoi că morala sau purtarea cuvincioasă fără credința în Dumnezeu nu poate fi și că un popor fără religie nu poate avea nici purtare cuvincioasă.

Mai știu și aceea, că religia ne îndeamnă în credința într'o Dumnezeire, care a făcut și susține tot, care sădește în inima omului credința, dragostea și nădejdea; religia leagă cu tărie suflet cătră suflet, inimă cu inimă.

Dar noi să grijim a avea statornicie în legea Dumnezeirei, căci nu-i de ajuns a ne ridica numai privirea la ceriu; e delipsă și inima. Inima în ceriuri și ceriul în inimă!

Credința în Dumnezeu vine ca un fulger din ceriu, iluminează înălțimile cerului și afuzimile pământului; și ea are să fie dreaptă și văzută.

Un proverb glăsuște: „De perzi nescari bani, ai perdut ceva! Pierzi însă cinstea, ai pierdut mult! Pre Dumnezeu de îl pierzi, ai pierdut tot!” Căci inima omului e izvorul, limba e țeava pe unde curge apa; dacă diavolul are inima omului în stăpânire, el ocărmuește și limba, și ceace e în inimă, aceea isbucnește și afară.

Noi să ne nevoim ca să avem pe Dumnezeu stăpân peste inimă, căci în Dumnezeu este adevăr, dreptate și milă; Dumnezeu este puterea firei nemărginite, căci El e viața vecinică, e sfânt și e iubirea.

Omul fără credința în Dumnezeu e sorocit morții preatimpurie și primejdios omenirii. Omul nereligios n'are frică nici de legea semenilor săi și nici de poruncile dumnezeiești, cu atât mai puțin de pedeapsa dumnezească; căci un astfel de om n'ajunge să-ș cunoască slăbiciunea și nici n'are tărie în sine ca să delătore patimile care-i covârșesc mintea și corpul; iar poporul fără religie e neamul pricinilor și a delănțuirii de patimi și pricinuitor de pagubă altora.

Neamul românesc a fost din uitate vremuri un popor temător de Dumnezeu, pentru el era s. biserică adevărat locaș dumnezeesc; socoteau turnul sau clopotnița de degewul ce arată spre ceruri, clopotele bisericii erau glasul dumnezeesc, colimvrita sau scobitura d'asupra căreia primeau botezul o țineau de fântâna izvorătoare de o nouă viață și apărătoare împotriva păcatelor, altarul era masa lui Dumnezeu și iubirea deapropelului ca vestitoare păcii.

Și p'acelea vremuri era poporul românesc destul de prigonit, căci prea adesea năvăleau popoară aziatice în țara și moșia lui și prefăceau în cenușă și avere și casă, și dacă acești strămoși ai noștri nu puteau ținea piept cu năvalnicul vrăjmaș, fugea prin cel codru întunecat; iar mai apoi știricind de plecarea păgânului, se reîntorcea în sătuțul carele îl cunoștea de după fumul și cenușa ce dovedea că odinioară le-au fost casele și vatra lor.

Și acești oameni prigonii de soarte, sfătuiți de preot și ocârmuiți de iubirea cătră vatra strămoșască, se puneau de nou la muncă, își ridicau colibioarele, dar făceau și foloseau totul și mereu își alcătuiau o bisericuță modestă.

Astfel viețueau străbunii noștri și ei țineau cu sfințenie la Dumineci și sărbători, căci aflaseră că: Viața omului fără Duminecă și sărbătoare ar fi o cale lungă și pustie și fără loc de scuteală.

Străbunele noastre, când era zi de Duminecă își împodobeau cu hăinuțe curate copilașii lor, și trimițându-i la biserică le grăeau: „Cum, eu, mamă-ta te împodobesc pe din afară, Dumnezeu cel bun să te împodobească pe din lăuntru!“ Iar când puneă fetiței cununa de flori pe cap, o trimitea la biserică, zicându-i: „Tot așa să-ți pună Cristos cununa vieții de veci, colo în ceriuri!“

Și p'acele vremuri atât preotul cât și poporul se țineau p'otreaptă foarte de jos a învățătorei; erau însă deopotrivă și foarte modești în cerințe, sufereau la olaltă și neajunsuri și prigoniri.

Ei erau mulțămitori lui Dumnezeu că îi va înzestra cu cele delipsă pentru aceea zi, și nădăjduiau hotărât că și pe ziua de mâne le va fi Dumnezeu tot așa de milostiv; și așa a viețuit veacuri d'arândul și s'au susținut ca popor și neam și creștin, deși și p'atunci s'au făcut încercări și momeli ca străbunii să-și părăsască strămoșasca lege și neam totuș răuvoitorii n'au izbutit. (Urmează)

Știri

Sărbătorile s. Învieri s'au petrecut în catedrala din loc cu cea mai mare pompă. Duminică a pontificat I. P. C. Sa păfintele arhimandrit *Filaret Musta* azistat de protosinghelul Dr. Iosif Olariu, preoții Spiridon Șandru, Ioan Stoian și Gheorghe Buru. Luni a celebrat protosinghelul *Dr. Iosif Olariu* cu asistența preoților amintiți mai nainte și Simeon Bartolomeiu. În decursul Pricesei s'a cetit pastorală I. P. S. Sale Domnului Mitropolit *Ioan Mețianu*. După rugăciunea amvonului s'a făcut procesiune la biserică din cimiter. Mulțime imensă de credincioși a luat parte la procesiune, îndeosebi că o vreme foarte frumoasă a favorizat acest act religios.

Conzistoriu plenar s'a ținut Sâmbătă în 4 l. c. supt preșidiul I. P. C. Sale a părintelui arhimandrit *Filaret Musta*. Prezenți au fost: Dr. I. Tr. Badescu, Const. Burdia, Dr. Mihail Brădicean, Ioan Budințian, Dr. Petru Barbu, secretarul Cornel Cornean, Dr. George Dobrin, Patriciu Drăgălina, Dr. Dimitrie Florescu, Dr. Nicolae Ionescu, Ioan Marcu, Dr. George Popoviciu, Ioan Pinciu, Mihail Popoviciu, Ioan Pepa, fiscal Dr. Stefan Petroviciu, Spiridon Șandru, Dr. Petru Zepeniag.

Duminica Tomii de rândul ăsta a fost sărbată cu deosebită pompă, căci la s. liturgie au luat parte deputații Sinodului eparhial. Au slujit I. P. C. Sa părintele arhimandrit *Filaret Musta*, azistat de protosinghelii Dr. I. Tr. Badescu, Dr. I. Olariu, de protopopii A. Ghidiu, I. Pepa și de diaconul M. Gașpar. După s. liturgie s'a făcut paraștas pentru mitropolitul Andrei, episcopii: Ioan și Nicolae, mecenatul Emanuil și mai mulți binefăcători din dieceză. Despre deschiderea Sinodului eparhial să vorbește la alt loc.

Cununie. Dl. *Nicolae Valeanu*, preot ales în Cornea, și dșoara *Ecaterina Domil* își serbează cununia Duminică în 12/25 l. c. în biserica ort. română din Bucșnița.

Mulțămită publică. Pentru din nou zidita biserică de aicea a contribuit următorii Domni: Deliman Gheorghe, Grelner Ioan, Szviak Károly, Szvják Iozsef, Szilágyi Antal din Cheveriş câte 1 coroană. Eberling Gyula 40 fileri. Suma 5 cor. 40 fil. Sârbova 31 Martie 1909. Pavel Savulovicu episcop I.

Mulțămită publică. Conmembrul bisericeii din Foeni dl. *Dr. Livius Ghilezan* adv. în Madoș cu amabila sa soție — din pietate creștinească, spre împodobirea lăcașului dumnezeesc, a dărut sfinței noastre biserice: icoana sfântului Ioan Botezătorul frumos pictată în oleu, în preț de 100 cor.

Acest dar s'a sfințit a doua zi la sărbătorile de Paști producând plăcută impresie asupra credincioșilor emoționați de frumșeța darului prețios și cu gust ales, ajustat în cadru aurit; pentru care pildă vie de creștinii evlavioși și iubitori de podoaba lăcașului dumnezeesc — î-mi împlinesc o plăcută datorință când și pe această cale exprim familiei donatoare mulțămita și recunoștința credincioșilor mei prin ferbinta rugăciune: Sfințește Doamne pe cei ce iubesc frumșeța casei Tale și îi preamărește întru prisosința darurilor Tale bogate de viața fericoare, ea-încă mulți ani să putem admira — la P. T. familie Dr. Ghilezan — simțemintele de jertfe pioase față de biserică lor strămoșască. Iar reposatului părinte, într'acruia pomnire au adus prinosul inimii lor mulțămitoare, îi dăruiește odihna și fericirea vecinică. Foeni în 2/15 Aprilie 1909. Nicolau Popa paroh.

Aprecierea revoluționarilor*. Pela anul 1820 izbucnise o revoltă în Scoția. Răsculații, după ce devastaseră mai multe castele, ajunseră și la proprietatea Lordului Byron, carele tocmai atunci petrecea în Italia. Înainte de a începe să devasteze, un conducător se întoarse cătră răsculați și le comunică, că aci este proprietatea unui poet, de care marea Britanie poate fi mândră și deci trebuie cruțat și a nu-i face pagube nici în sămănături. Zis și făcut. Au trecut prin acea proprietate câte unul după altul, așa că nu au făcut nici o pagubă sau cel mult o singură cale. Byron povestea această întâmplare întotdeauna foarte mișcat.

Distras*. Vestitul compozitor Beethoven, distras cum era, fără intenție intră într'un hotel, se așază la o masă și, privind în gol, se aprofundează meditând. Stând astfel mai bine de o oră deodată strigă: „Chelner! Ce plătesc?“ „D-la n'ai luat nimica. Ce să aduc?“ „Adă ce voești“, îi zice componistul „dar lasă-mă netuns“.

Cronica literară și culturală

Literatură de sărbători. Cele două sărbători mari anuale: Crăciunul și Paștile dau prilej gazetelor noastre să apară și cu părți literare, numite suplimente, constătătoare din bucăți literare mult sau mai puțin bune, de scriitori ocazionali de sărbători ori, dacă cutare director de gazetă are legături de prietinie cu vre-un scriitor recunoscut, din literatură aleasă de mâna întâi. Așa d. e. *Telegraful român* are în numărul său de Paști o traducere „La paști“ din scriitorul rus Korolenko și o pricepută apreciere a dlui Slavici asupra noului volum de poezii „Ne chiamă pământul“ de O. Goga; *Lupta* are interesanta scrisoare din Viena cu mici amănunte despre artiștii români de acolo a poetului Victor Eftimiu și două poezii frumoase a tânărului cântăreț blăjean Aron Cotruș, care scrie prin toate locurile unde i se dă numai ocaziune; *Tribuna*

* Trimise de preotul N. Jurca din Cireș.

are dreptate când spune că critica noastră literară prea puțin își aduce aminte de o aleasă, discretă și fină artistă, care este cântăreața delicată dela Brașov Dșoara Ecaterina Pitiș; și pentru adevărarea celor zise aduce dovezi, analizând câteva din poeziile ei într-adevăr frumoase. În cronica noastră literară, noi, am pomenit adese numele scump al poetei Pitiș și nu odată ne-am exprimat dorința mare de a vedea adunate în volum toate cântecele acestui suflet sincer și frumos. *Țara noastră* și de astădată ni se prezintă în cele mai îngrijite condiții literare cu proză și poezii de scriitorii Gârleanu, Al. Ciura, Eftimiu și D. Marcu; *Drapelul* are prețioase note bibliografice despre Al. Mocsonyi și interesanta corespondență a acestuia cu recenzentul operei sale asupra raportului din „Religiune și știință”, iar *Patria* (bucovineană) are o amănunțită dare de seamă a tinărului scriitor Tofan asupra ediției critice a poeziilor lui Eminescu de publicistul I. Scurtu și o cercetare istorică a domnului Filimon Taniac despre domnul Moldovei Iuga Koriatowicz. Domnul Iuga este însemnat prin faptul că el a dat Moldovei o organizație teritorială, împărțirea întregii Moldovi în 19 ocoale, care organizație a fost întrebuintată până târziu în administrația țării. Iuga a înființat și cel dintâi episcopat ortodox cu scaunul în Suceava, în contra celui catolic al lui Lațco din Sirete; a rădicat Suceava de scaun al domniei sale și-a pus cea dintâi temelie a falnicei cetăți din Suceava, ale cărei ruine se văd și astăzi. Suceava a fost mai înainte o simplă trecătoare și stațiune pentru popasuri negustorești, iar prin așezarea scaunului lui Iuga în ea, s'a dezvoltat într'un însemnat și mare târg (oras), în centru de comerț și transit, iar peste 100 de ani în cea mai glorioasă capitală a celui mai mare și mai glorios domn Stefan cel Mare, simbolul evlaviei și vitejiei modovenești pentru veacuri!

*

Nici una din revistele noastre de aici și de dincolo n'a serbat în chip mai frumos aniversarea celor 100 de ani dela nașterea marilor arhierii români Șaguna și Popasu ca și *Convorbirile Literare*. În numărul de Crăciun al *Convorbirilor* s'a vorbit așa de strălucit despre activitatea uriașă a marelui nostru Șaguna de cătră doi istorici mari pentru pregătirea lor așa de sigură și forma atât de limpede în care scriu acești învățați tineri, unul dela București, iar celălalt dela Sibiu; cel dintâi (Dobrescu), titularul unei catedre universitare la facultatea de teologie, iar al doilea (Lupaș) un dascăl distins (!) al unei școli sărmene — dar *sfântă* din atâtea și atâtea cauze — din inima Ardealului românesc. Acum în numărul mai nou (3), se premărește prin graiul de aur a unui senin și alt iubit profesor ardelen, căpetenia generației literare de azi dela noi, Andrei Bârseanu, munca pentru temelie și înălțarea școlilor românești dela Brașov și a organizării celor de pe întreg teritoriul diecezei noastre, a marelui bărbat plin de inimă și iubire pentru înaintarea neamului său, carele a fost fericitul episcop

Ioan Popasu. Autorul ne zugrăvește pe larg zelul și munca inimosului protopop dela Brașov pentru școala românească de acolo, ajutorat mai apoi de marele Andreiu „care a fost pilotul isteț și prevăzător pentru vasul pornit de Popasu, știind să-l strecoare printre stânci și să-l adăpostească împotriva tuturor furtunilor nimicitoare ce-l amenințau”. „Brățul puternic a lui Șaguna a ocrotit pomișorul sădit de Popasu.” „Șaguna a fost comandantul ager și cinstit care a condus cu siguranță la izbândă stegarul cu inimă și neînfrânt carele a fost Popasu.” Cu un cuvânt școala noastră a avut doi mari întemeietori: pe Ioan Popasu și pe Andreiu Șaguna. Frumos și adevărat zice Andreiu Bârseanu că, dacă un zugrav ar voi să înfățișeze icoana ctitorilor școalelor noastre așa cum sunt înfățișați ctitorii la mănăstiri și biserici vechi, ar trebui să zugrăvească edificiul nostru școlar în miniatură, ținut de o parte de episcopul Popasu, de alta de mitropolitul Șaguna, iar deasupra lor să planeze geniul iubirei de neam și al iubirii de știință. Și, mijloacele prin cari a putut duce Popasu la izbândă opera sa, au fost încrederea ce a putut deșteptă pentru idealul său sinceritatea inimei sale însoțită de iubirea deaproapelui său, cultura sa superioară, cu un cuvânt, întreaga sa ființă sufletească!

*

Este eutuziastă și neasămănat de impresionabilă aprecierea tuturor poeziilor poetului Vlăhuța și a „Apusului de soare” a lui Delavrancea, ce o face domnul profesor Iorga în numărul 4 al *Neamului românesc literar*. Din acelaș număr remarcăm admirabila poveste „Vâlva băilor” a dlui Agârbiceanu.

*

E foarte bună idea *Luceafărului* de a ne face cunoscente, prin reproduceri, creațiunile literare mai noue a scriitorilor noștri fruntași mai vechi (Caragiale, Vlăhuța, Slavici, Gorun și Delavrancea) tipărite în foiletoanele ziarelor politice din România, cari cu greu pot străbate până la noi. În numărul mai nou (8) se și reproduc două bucăți frumoase de Caragiale (Ion...) și Gorun (Istoria unei poliți). Se disting prin frumuseța lor Cântecele triste ale Mariei Cunțan și Iubirea poetului I. U. Soricu (când vom vedea odată adunate și în volum cântecele acestui mare cântăreț al neamului nostru, căci acela este I. U. Soricu!) din acelaș număr. Chipul marelui cugetător Al. Mocsonyi și ilustrații frumoase din Murillo și Carracci.

*

Numărul de Paști al *Ramurilor* (6—7) ne aduce, pe o estindere de 80 de pagini, un bogat și bun cuprins literar. E plină de haz schița „De închiriat” alui Caton Theodorian, iar poeziile Dlilor Soricu, Făgețel și Marinescu cuceresc prin mlădierea lor dulce. Dl N. Dobrescu scrie cu dreptate despre „Activitatea extrabisericească” a preoților, când cere dela aceștia conferințe populare cu caracter practic pentru poporenilor, în cari să se dea diferite povețe, sfaturi, asupra modului cum să-și alcătuiască o economie, cum

să-și lucreze țarina, cum să se ferească de boale, cum să-și crească copiii etc. În acelaș număr o însuflețită dare de seamă despre „Ne chiamă pământul“ alui Goga de tânărul D. Tomescu și o ostinsă cronică literară.

*

Făt-Frumos (3) apare și el într-o frumoasă haină de sărbătoare cu frumoase nuvele de *Cazaban*: Cioplitorul în piatră, *Gârleanu*: Gândăcelul și poezii drăguțe de A. Bănățeanu, Stătescu, Nanu și Măndru.

*

v.

„*Răvașul*“ Nr. 3 are un cuprins variat. Însemnământ: *Apus de soare* (Delavrancea) de Tomescu, *Notițele unui dascal*. St. Pop: *Românii la conciliul din Florența*, V. Pop: *Ideia națională și ideia creștină în Rusia*. Dr. I. Porciu: *Științele naturale și credința*. *Roadele milei creștinești*. *Alexandru Moesonyi etc.*

*

A apărut: „*Biblioteca pentru toți*“ No. 423 cuprinzând: *Domnișe și jupănese române de altă dată*, de d-l Octav G. Lecca. Prețul 30 bani. Această operă e o privire retrospectivă în istoria noastră, care, pe lângă atâtea figuri de domni viteji și mari, — a avut o mulțime de femei mărețe; figuri blânde, dar sublime, cari au jucat un rol de seamă în trecutul nostru și cărora le datorăm o pioasă recunoștință. Dl Lecca, în noua-i lucrare ne face să revedem multe din aceste dispărute, cari au trecut prin grele încercări și cari au sfârșit adesea în chip tragic. Nu va cunoaște nimeni în destul istoria noastră fără a ști viața acestor eroine din trecut, și d-l Octav G. Lecca, a adus un real serviciu literaturii noastre istorice, dând la lumină această broșură. Catalogul complet al acestei „*Biblioteca pentru toți*“ care se sporește în mod regulat cu câte două volume noi pe fiecare săptămână și care până în prezent cuprinde peste 400 volume îmbrățișând opere celebre din toate ramurile, ale literaturii române și străine a se cere la *Librăria Editoare Leon Alcalay, la București*.

*

Creșterea igienică a copiilor de Dr. I. Fomețescu. Partea I. Prețul 25 fileri. Să poate comanda la autor în Oravița.

Licitațiune minuendă

Pre baza încuviințării Ven. Consistor ddo 7 Martie 1909 Nr. 1470 Șc. ex. 1909 să escrie licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a unei sale de învățământ și renovarea locuinței învățătoarești la școala confesională gr. or. rom. din **Macoviște**, protopresbiteratul Bisericei-albe cu prețul de esclamară de 7308 coroane 70 bani.

Licitațiunea să va ținea Duminică în 26 Aprilie 1909 st. v. la 2 ore p. m. în școala confesională gr. or. română din loc.

Reflectanții vor depune ca vadiu 10% din prețul de esclamară înainte de începerea licitațiunii.

Planul și specificarea de măsuri și spese să pot vedea la oficiul parohial:

Intreprinzătorul este îndatorat a plăti arhitectului pentru plan și specificare de spese 120 cor.

Participanții la licitațiune nu au drept a pretinde diurne sau spese de călătorie.

Macoviște din ședința comitetului parohial ținută la 16/29 Martie 1909.

1—3 [13]

Comitetul parohial

În conțelegere cu mine *Sofronie Nedici* m. p. Administrator protopresbiteral.

Concurs

Pentru ocuparea postului de *învățător* la școala confesională gr. or. din **Căvâran**, protopresbiteratul Lugoj, să escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele:

1. Salar în bani gata 740 cor.
2. Venitele dela 2 jugere pământ, dela intravilan și lemne 260 cor.

3. Pentru scripturistică și conferințe 30 cor.

4. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

5. Cortel liber și aparținătoarele cu grădina de legumi.

6. Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a purta scripturistica comitetului și sinodului parohial și a compune socoșile cultului și ale bisericii.

Pentru servicii învățătoarești prestate în alte comune, comuna bisericească nu acordă nici un emolument.

Doritorii de a ocupa acest post au a se prezenta în biserică în o Duminică sau sărbătoare și a-și subșterne petițiile Prea Onorâtului Domn Dr. George Popoviciu în Lugoj.

Căvâran, în 15 Martie 1909.

1—3 [12]

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pe temeiul hotărârei Venerabilului Consistor diecezan Nr. 16 B, se deschide prin aceasta concurs pentru ocuparea *parohiei* de clasa I din comuna **Rudăria**, rămasă vacantă în urma încetării din viață a preotului Iacob Sârbu, cu drept de concurență în termen de 30 de zile dela prima publicare în „*Foaia diecezană*“.

Venitele parohiei sânt:

1. Leafă anuală de 400 coroane, în schimbul birului și a taxelor stolare dela înmormântări și botezuri.
2. O sesiune parohială de 35 de jugăre.

Restul venitelor *înmormântătoare* nu se poate determina. Cât pentru condițiile ce se cer concurenților se vor observa strict prescrierile §-ului 17, alineat prim din Regulamentul pentru parohii. Deci concurenții vor trebui să aibă certificat de maturitate asupra școlaelor medii, săvârșite în regulă, și atestat de calificatiune preoțească cu nota „*distins*“, adevă „*foarte bine*“.

Cererile au să se trimită la timp Prea Onor. Domn Protopresbiter al Mehadiei Mihail Popovici.

Rudăria din ședința comitetului parohial ținută la 19 Februarie 1909.

2—3 [11]

Dr. Ion Sirbu

președ. comit.

În conțelegere cu mine: *Mihail Popovici*, protopresbiter.

Nicolae Șutta

notar.

Devenind vacant postul de *învățătoare* dela școala confesională ort. rom. din comuna **Coștei**, protopresbiteratul Vârșeț, se escrie concurs pentru ocuparea acestui post cu termen de 30 zile dela prima publicare în *Foaia Diecezană*.

Emolumentele:

1. Salar 1000 cor.

2. Cortel în natură.

3. Ecuivalent pentru grădina 20 cor.

Învățătoarea este obligată a instrua în clasele unde va fi designată, a propune lucrul de mână — punând pond pe dezvoltarea portului nostru cu motive naționale românești — și a conduce și supraveghia fetele la serviciile divine.

Servicii prestate în alte comune nu se iau în considerare la întregirea cuincuenalelor.

Petentele au să-și înainteze recursurile lor instruite cu documentele recerute, precum și atestat despre ocupațiunea lor de până acum — adresate comitetului parohial — Oăciului protopresbiterial ort. român al Vârșetului în Vârșet, având înainte de alegere a se prezenta în comună.

3—3 [9] Pentru comitetul parohial:

Nicolae Corcia
prezident.

Patrichie Rămneanțu
notar.

În conțelegere cu mine: Traian Oprea protopresbiter.

Pe baza deciziei Ven. Consistor diecezan din 5 Noemvrie 1908 Nr. 6568 B. se escric concus pentru postul de capelan pe lângă bătrânul paroh Ioan Cheveresan, la parohia de clasa II din comuna Lugojel, cu termin de 30 zile.

Emolumentele:

1. $\frac{1}{8}$ parte din intrcaga scsiune de 32 jugere pământ arător clasa I.
 2. $\frac{1}{8}$ parte din vonitele stolare.
 3. $\frac{1}{8}$ parte din plaful intravilan fără locuință, pentru locuința are a se îngriji alesul capelan.
 4. Toate dările publice după beneficiu, la supoartă alesul capelan.
- Doritorii de a ocupa acest post. au să-și trimită recursurile adjustate în regulă, pentru parohii de clasa II adresate comitetului parohial, Prea On. Domn Dr. George Popoviciu protopresbiter-gr. ort. român în Lugoj.

Recurenții sânt poftiți să se prezinte în vre-o Duminică sau

sărbătoare în sfta biserică din Lugojel, spre a-și arăta desteritatea în cântare, oficiare și oratorie.

Cei cu calificațiune mai bună vor fi preferiți.

Lugojel (Lugoshely) în 2/15 Februarie 1909. 3—3 [10]

I. Bontilă
președinte.

Petru Costescu
notar

În conțelegere cu oficiul protopresbiterial.

„Familia Română“

revistă ilustrată

apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv,
(Sfaturi, Curierul Model, Găcituri.)

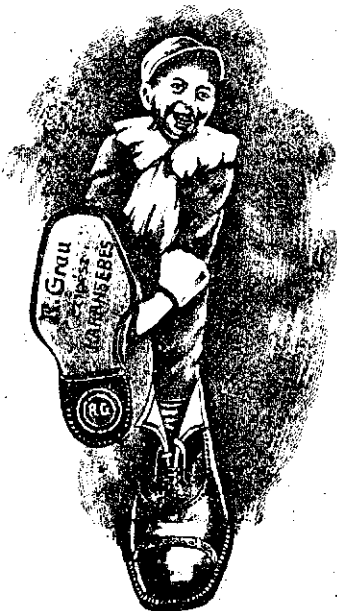
Abonații noi pot primi toate numerele dela început.

Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Budapesta
23—52 [4] Adresa: V. Strada Csáky 23.

R. G R A U și fiul, păpucar Karánsebes („LA CIZMA ROȘIE“)

Telephon 47. — In casa institutului pedagogic-teologic diecezan. — Telephon 47.

Depositul cel mai mare în ghetete fine de dăme, domni și băeți.

Unicul depozit al renumitelor fabricate a toată lumea

„Kobrak“ și „Danubia“

și ghetete veritabil americane.

Gătirea ghetelor fine și moderne după măsură.

Reparaturi prompt și ieftin.

36—52 [3]